

Półbroja husarska

- Czas powstania 2. poł. XVII w.
- Wymiary wysokość: szyszak – 34 cm; napierśnik – 51,8 cm; naplecznik – 44,7 cm; obojczyk – 14,8 cm; naramiennik (1) – 38,4 cm; naramiennik (2) – 39,4 cm; skrzydła – 98,8 cm, długość: szyszak – 42 cm; obojczyk – 29 cm, szerokość: szyszak – 21 cm; napierśnik – 36,5 cm; naplecznik – 35,5 cm; obojczyk – 29,2 cm; naramiennik (1) – 27,9 cm; naramiennik (2) – 25,1 cm
- Numer inwentarzowy ZKWawel 1368/1-8
- Muzeum [Zamek Królewski na Wawelu Państwowe Zbiory Sztuki](#)
- Dostępność Zbrojownia Zamkowa
- Tematy [wojna](#), [stroje](#)
- Technika [kucie](#), [nitowanie](#), [sztancowanie](#), [puncowanie](#)
- Materiał [mosiądz](#), [skóra](#), [stal](#), [aksamit](#), [pióra ptasie](#)
- Data pozyskania 1961, zwrot z Kanady
- Prawa do obiektu Zamek Królewski na Wawelu Państwowe Zbiory Sztuki
- Prawa do wizerunków cyfrowych domena publiczna
- Digitalizacja RPD MIK, 2014
- Tagi [militaria](#), [husaria](#), [3D plus](#), [strój](#), [dawne zawody](#), [domena publiczna](#)

Półbroja husarska złożona z napierśnika, naplecznika ze skrzydłami, obojczyka, pary naramienników oraz [szyszaka](#). Wszystkie części ozdobiono mosiężnymi lamówkami z [puncowanymi](#) kóleczkami. Napierśnik z biegnącą przez środek ością, w dolnej części składa się z czterech [folg](#) połączonych ruchomo nitami, których krawędzie wycięte zostały w półkoliste zęby. W górnej części znajdują się mosiężne koliste nakładki z postacią Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej otoczonej promieniami oraz z krzyżem kawalerskim. Naplecznik z czterema folgami w dolnej części ma parę zaczepów do skrzydeł. Obojczyk dwuczęściowy, na prawym ramieniu łączony jest nitami, na lewym – zatrzaskiem z grzybkami. Na osi z przodu i z tyłu znajdują się zawiasy służące mocowaniu do kirysu (część zbroi składająca się z napierśnika i naplecznika); przy szyi widoczne są fragmenty lamówki z czerwonego aksamitu. Naramienniki składają się z sześciu folg wycinanych w półkoliste zęby. Skrzydła w kształcie esowato wygiętych drewnianych listew, o prostokątnym przekroju, zostały oklejone aksamitem. Z przodu i z tyłu znajdują się mosiężne okucia wycinane w trójkątne zęby, z puncowanymi kóleczkami. W dolnej części – para stalowych okuć z trzpieniami do mocowania na napleczniku. Wzdłuż krawędzi zostały osadzone pióra. Dopełnieniem zbroi jest półkolisty szyszak z kanelami rozchodzącymi się od szczytu, z pięciofolgowym nakarczkiem, trójkątnym daszkiem z nosalem; policzki hełmu z otworami słuchowymi są zawieszane na skórzanych paskach.

Husaria to narodowa ciężka jazda polska święcąca triumfy na polach bitew w XVII stuleciu, począwszy od zwycięstwa nad Szwedami pod Kircholmem (1605), skończywszy na bitwie z Turkami pod Wiedniem (1683). Husarze wyposażeni byli w półbroje oraz kopie, szable, koncerze i pistolety. Półbroja husarska wykształciła się w pełni na początku XVII wieku i przetrwała w niezmiennym zasadniczo kształcie do połowy następnego stulecia. Łączy w harmonijny sposób tradycję zachodnioeuropejską oraz wschodnią. Dolne partie kirysu husarskiego utworzone są z połączonych nitami folg. Obojczyk kładzie się na wierzchu kirysu. Do osłony przedramion służą przejęte z uzbrojenia orientального [karwasze](#). Szyszak husarski przypominający hełm zwany *pappenheimerem*, w niektórych przypadkach zdobiony był wysokim grzebieniem. Oryginalną cechą zbroi jest dekoracja w postaci mosiężnych lamówek, zdobionych wybijanym ornamentem geometrycznym, oraz aplikacje w kształcie krzyży kawalerskich i przedstawień dewocyjnych, najczęściej Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej. Niektóre oddziały husarii miały zbroje opatrzone wielkimi skrzydłami z ptasich piór osadzonych w drewnianych ramach. Zbroje zdobiono także skórą dzikich zwierząt.

Prezentowana półbroja znajdowała się pierwotnie w zbrojowni Radziwiłłów w Nieświeżu, następnie u Kossakowskich w Wojtkuszkach, w powiecie wilkomierskim (zapewne w zbrojowni gen. Józefa Kossakowskiego), od których została kupiona przez Janusza Uniechowskiego z Rusinowa na Mińszczyźnie. Ewakuowana do Kanady, została zwrócona w roku 1961.

Opracowanie: Krzysztof Czyżewski (Zamek Królewski na Wawelu), Redakcja WMM, © wszystkie prawa zastrzeżone

Legendarne skrzydła husarskie

Charakterystyczną ozdobą husarskiej zbroi były legendarne skrzydła. Te, które rozbudzały wyobraźnię filmowców, malarzy i wielu z nas. Narosło wokół nich mnóstwo mitów.

Do czego tak naprawdę służyły? Historycy dowiedli, że nie były one używane w boju. Nie chroniły husarza przed ściągnięciem go z konia za pomocą tatarskiego arkanu (długiego sznura z pętlą) ani nie służyły do płoszenia koni przeciwnika — kto mógł usłyszeć szum skrzydeł w ferworze walki, szczęką broni? Używanie skrzydeł w walce uniemożliwiłoby słynne husarskie cięcie szablą „znad głowy”. Skrzydła husarskie stosowano najczęściej podczas parad i pogrzebów wielkich osobistości, być może także tuż przed bitwą, jako broń psychologiczną.

Niezależnie od ich prawdziwej funkcji, stały się symbolem wielkich polskich zwycięstw i często przedstawianym motywem w sztuce oraz w znakach i odznakach wojskowych, szczególnie w polskich siłach powietrznych. Od 1936 roku w lotnictwie Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzono nowy wzór orła uzupełniony parą skrzydeł husarskich właśnie. Wzór ten można zobaczyć na naszym portalu w kolekcji Muzeum Armii Krajowej: [Orzeł czapkowy lotniczy](#).

Opracowanie: Kinga Kołodziejska (Redakcja WMM),

Ten utwór jest dostępny na [licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska](#).

Warto też zobaczyć pozostałe elementy wyposażenia husarza:

[Półbroje husarską](#) i [Szablę husarską](#) z kolekcji [Muzeum Narodowego w Krakowie](#)

[Półbroje husarską](#) i [Szyszak husarski](#) z kolekcji [Zamku Królewskiego na Wawelu](#)

Tagi: [Muzeum Narodowe w Krakowie](#), [strój](#), [militaria](#), [husaria](#), [licencje Creative Commons](#)